

Jézus „gyermeki teológiája”

A „gyermeki” természetesen nem azt jelenti, hogy gyerekes, hanem azt, hogy pofonegyszerű, egy öt éves gyerek is megérti (és igent mond rá), csak a „bölcsek és értelmesek” nem értik (és utasítják el, vö. Lk 10,21). Ezt a „gyermeki teológiát” Jézus érdekes módon többnyire kérdések formájában fogalmazta meg: ezekről állítom, hogy egy öt éves gyerek is megértette őket, a felnőttek pedig – akik a kérdések háttérével különösebb képzettség nélkül is tisztában voltak – ugyanolyan pofonegyszerűen tudták *aktualizálni* őket, és tudtak érdemi *választ adni* rájuk.

Most csak a leglátványosabb és formailag is a leg-egyszerűbb eseteket mutatom be, de számos jézusi kijelentés minimális átfogalmazásával (kijelentő módból kérdő módba áttéve, ld. a legutolsó példán szemléltetve) jócskán *növelni lehetne* ezt a sort. Mivel az egyes esetek között nincs logikai összefüggés, lényegében az előfordulás sorrendjében haladok Márk, Lukács és Máté evangéliuma szerint, két csoportban: kérdések – kijelentések.

Kérdések

Márk

2,9 (Mk 2,1-12)

„Mi könnyebb? Azt mondani a bénának: »Isten megbocsátja bűneidet!«,

vagy azt mondani: »Állj fel, fogd hordágyadat, és járjálj!«?”

Egy öt éves gyerek is magabiztosan megadja a választ: Egyformán könnyű mondani.

De hát akkor mi a „poén” ebben a kérdésben, és főképpen: mi benne a teológia? Erre csak a modern teológusok nem tudnak válaszolni, mert azt képzelik – és ezt rávetítik a korabeli írástudókra is –, hogy ebben a történetben Jézus magának igényli a bűnbocsátás hatalmát/jogát, és ezt a béna meggyógyításával igazolja/bizonyítja. Sajnos maga Márk vezetni tévútra őket, mert ő is így gondolja, és ezért az eredetinek tekinthető történetbe a 7. versben betoldja: „Mert ki képes megbocsátani a bűnöket, ha nem egyedül Isten?”, hogy ezzel előkészítse a 10. vers betoldását: „Hogy pedig megtudjátok, hogy az Emberfiának hatalma van a földön bűnök megbocsátására...” (A betoldások szentírástudományi alátámasztását ld. Márk-kommentárom 64. és 68. lábjegyzetében.)

Miről van hát szó? Azzal, hogy a bénát és nyilván a béna bizalmát is látva Jézus minden feltétel nélkül kijelentette: „Gyermekem, Isten megbocsátja bűneidet” (5. v.), a kor teológusainak felfogása szerint azt gyalázta, ami Istenben a legistenibb, vagyis hogy Isten abszolút *igazságosan* jutalmaz és büntet, s ettől csak ő maga térhet el *kegyelmi* aktusai révén, másfelől pedig csak az „általa felhatalmazott” személyek (az áldozatot bemutató papok vagy a próféták) ismerhetik fel és jelenthetik ki, hogy adott esetben megbocsátott-e, vagy sem. Jézus „gyermeki teológiája” viszont e tekintetben az, hogy Isten mindenkinek *feltétel nélkül* megbocsát minden bűnt (más kérdés, hogy valaki hogyan fogadja ezt).

Jézus kettős kérdése „ráadásul” súlyos ironia! Mert természetesen egyformán könnyű *kimondani* az egyik vagy a másik mondatot, csak hogy az írástudók *még ezt* a semmi fáradságot nem igénylő segítséget *sem* akarják megadni a bénának, hanem azt akarják, hogy „érvénye-

süljön Isten igazságossága”: maradjon beteg, „elnyerve bűnei méltó büntetését” (vö. Mk 79. és 81. láb). Ha ők mondták volna a bénának: „Ne aggódj, Isten megbocsátja bűneidet!”, akkor a béna elvileg ugyanúgy meggyógyulhatott volna, hiszen ez kijelentés ugyanúgy feloldotta/feloldhatta volna a beteg szorongását (valamilyen elhallgatott bűne miatt?), amely fizikailag is megbénította, ahogyan feloldotta Jézus kijelentése. Akkoriban ugyanis úgy gondolták – manapság nem? –, hogy a betegség Isten büntetése az illető, vagy elődei (nyilvánvaló vagy titkos) bűneiért (vö. Jn 9,2; Mk 61. láb).

2,19a (Mk 2,18-19)

„Vajon böjtölhet-e a násznép, ha a vőlegény velük van a lakodalmas teremben?”

Nem ritkaság, hogy egy öt éves gyerek is járt már lakodalmában, talán többször is, és ha a szóban forgó jelenetben ott lett volna ő is, Jézus kérdésének hallatán fölkiálthatott volna: „Milyen butaságot kérdezett a bácsi! Hát persze, hogy nem böjtölhetnek!”

Azt persze nem tudhatta volna, hogy miért kérdezte ezt Jézus, és azt sem, hogy ez a kérdés miért volt válasz ellenfeleinek szemrehányó, sőt mondhatni, vadló kérdése: „Miért van az, hogy János tanítványai és a farizeusok böjtölnek, akik viszont neked lettek közülük tanítványaid, nem böjtölnek?”

A farizeusok viszont tudták, hogy nem a rászorulókkal való osztozás vagy az önfegyelem gyakorlása miatti böjtről van szó, hanem arról a kultikus-aszketikus böjtölésről, amely a távolinak gondolt *Jahve* (Isten) hiánya miatti *szomorúságot* fejezte ki, illetve Isten uralmának eljövételét akarta siettetni. Továbbá a Bibliájukból ismert volt számukra a „Jahve mint Izrael népének vőlegénye” kép (pl. Iz 54,5; 62,4-5; Jer 2,2; Oz 2,18), ezért érteniük kellett volna Jézus választát: *Jahve*, a Vőlegény egyáltalán nincs távol, hanem jelen van népe körében – ha pedig a vőlegény jelen van, akkor ez *örömmel* tölti el a násznépet, s az képtelen lesz böjtölni.

Vagy ha mégsem értették Jézus választát, megkérdezhették volna, mire utalnak „rejtélyes” szavai. Mentésükre szolgál persze, hogy nekik nem volt olyan élményük, mint Jézusnak a Jordánban történt alámerítkezésekor, amikor is rádöbrent, hogy Isten nincs távol, nem kell tovább várakozni („Itt a kedvező idő”: Mk 1,15), mert Isten jelen van, mégpedig nem leszámolásra kész Bíróként (ahogyan János prédikált róla: Mt 3,7-12), hanem népének szerető Vőlegényeként...

Mindezt persze már az első keresztények sem értették, s ennek, illetve Jézus kivégzésének hatására kiegészítették, és ezzel *átértelmezték* választát (19b-20. v.): Itt már nem *Isten* a vőlegény, hanem *Jézus*, s az ő erőszakos elragadása miatt (vö. Iz 53,8!) szomorkodva böjtölnek a keresztények, visszaesve a jézusiatlan böjtölés gyakorlatába.

4,21

„Talán azért gyűjtanak mécses, hogy aztán véka vagy ágy alá tegyék?”

Nem inkább azért, hogy a mécsstartóra tegyék?”

Költői kérdés, mondhatnánk, hozzátéve, hogy már egy három éves gyerek is tudja a választ.

Máté evangéliumában nem ilyen frappáns a téma megfogalmazása, de a szövegekörnyezet ott teszi lehető-

vé a kérdésekben lévő üzenet könnyű megértését, ezért annak alapján vizsgáljuk azt: „*Ti vagytok a világ világossága. – A hegytetőn fekvő város nem képes elrejtőzni. Mécsesét sem azért gyújtanak, hogy véka alá tegyék, hanem a mécsstartóra: akkor mindenkinek világít, aki a házban van. Úgy világítson a ti fényetek az emberek előtt, hogy meglássák jótetteiteket, és dicsőítsék mennyei Atyátokat!*” (Mt 5,14-16)

A régi Keleten a szegény emberek háza egyetlen helyiségből állt (legfeljebb egy éléskamrát tapasztottak hozzá), tehát a tartóra tett mécses ténylegesen *mindenkinek* világított.

Jézus maga tántoríthatatlanul teljesítette missziós küldetését, és ezt várta el tanítványaitól is, de elvárását nem rideg utasítással fejezte ki, hanem a maga tréfás-humoros módján, rámutatva, mennyire értelmetlen lenne lámpát gyújtani, hogy aztán rögtön eltakarja/kioltsa az ember. E képes beszédnek kettős a mondanivalója: a) „*Nem szabad elrejtienetek a rátok bízott üzenetet! Ne hallgassatok, sem a kinevetéstől, sem az üldöztetéstől való félelmetekben!*” (Vö. Mt 5,11-12; 10,25-28) – b) „*Ahogyan a meggyújtott lámpa mindenkinek világít a házban, ti se elégedjete meg elvbarátaitok zárt körével [ahogyan a kumráni szekta tagjai, és részben a farizeusok is tették], azt képzelve, hogy a 'többiek' nem érdemlik meg, vagy úgysem képesek felfogni az evangéliumot! A rátok bízott világosság nem a ti tulajdonotok: Isten örömezenete mindenkit megillet!*” (Vö. Mt 13,47 és Mk 4,3-8!)

A folytatás aztán fontos pontosítást tartalmaz: Jézus a tanítványok világosságán azok jótetteit érti! Követőinek új, jézusi *viselkedéséről*, nem pedig csupán tanítványokról kell fölismerniük az embereknek a mennyei Atya viselkedését, és ezért aztán dicsérniük őt. A szóban forgó „jótettek” pedig elsősorban „az irgalmasság cselekedetei” (vö. Lk 6,36; Mt 25,35-36), és különösen az ellenszerszeretet megnyilvánulásai (ld. Mt 5,38-48).

Lukács

6,39

„*Vajon képes-e vak vakot vezetni? Nemde mindketten gödörbe esnek majd?*”

Máté a farizeusokra vonatkoztatja ezt a kettős költői kérdést, itt azonban – ahogyan a 6,27 bevezetése valószínűvé teszi: „*Nektek, akik hallgattok engem, azt mondom...*” – Jézus hallgatóira, szűkebb vagy tágabb tanítványi körébe tartozókra irányul, s méltán. Jézusnak minden oka megvolt arra, hogy óva intse tanítványait, akiket Isten országának hirdetésére készített fel: Nehogy vakok vezetésére merészkedjenek, *amíg* maguk is vakok! E vakságuknak ugyanis számtalanszor tanújelét adták, a legkülönbözőbb területeken, például a kultikus tisztaság/tisztátalanság dolgában (Mk 7,18), a kenyérhiány kérdésében (Mk 8,21) vagy azzal kapcsolatban, hogy az első helyekre törekedtek az elképzelt messiási birodalomban Mk 10,35-38).

A problémátlanul megválaszolható „találós kérdés” azonban nehézség nélkül vonatkozhat a farizeusokra vagy az írástudókra is (ld. Mt 15,14), hiszen máskor is előfordult, hogy Jézus „látáshibát” vetett ellenfelei szemére; ennek legismertebb megfogalmazása éppen az idézett kettős kérdés után található: „*Miért nézed a szálkát testvéred szemében? A gerendát pedig, amely a saját szemedben van, nem veszed észre? Hogyan vagy képes azt mondani testvérednek: »Testvérem, hadd húzzam ki szemedből a szálkát!«, holott magad nem látod szemedben a gerendát? Te színész! Vessd ki előbb szemedből a*

gerendát, akkor majd elég tisztán látsz ahhoz, hogy kivedd testvéred szeméből a szálkát!” (Lk 6,41-42).

(Azt, hogy ezek a mondatok már nem a tanítványokra vonatkoznak, egyértelművé teszi, hogy Jézus sosem nevezte őket „színészeknek” [szokványos fordításban „képmutatóknak”], a farizeusokat viszont többször is [Mt 23,23.25.27].)

7,41-42

„*Egy hitelezőnek két adósa volt. Az egyik ötszáz dénárral tartozott, a másik ötvennel.*

Mivel nem volt miből megadniuk, mindkettőnek odaajándékozta.

Mármost melyikük fogja jobban szeretni őt?”

Meglehet, a jézusi tanmese kicsit magas akár még egy nagycsoportos óvodásnak is, de egy kisiskolás már gond nélkül meg tudja érteni; mindenesetre mivel Jézus felnőttekhez szolt, nyugodtan fogamazhatunk úgy, hogy egy gyermekien egyszerű példázatba és egy „naiv” kérdésbe öltöztette teológiai mondanivalóját, és akarta ezzel megnyitni a farizeus szemét Isten (bűnbocsátó) jóságának, illetve saját helytelen magatartásának felismerésére (és akarta egyúttal hozzásegíteni őt a megtéréshez).

Nagyon valószínűtlen, hogy egy hitelező csak úgy odaajándékozta adósainak azok tartozását, főleg ekkora összegeket: az 500 dénár egy napszámhoz közel másfél évi jövedelmét jelentette, hiszen egy dénár volt az átlagos napszám.

Ez a példázat azonban nem emberek közti pénzügyekről szól, hanem Jézus istenképének két lényeges vonását mutatja be: olyan Isten ő, aki egyrészt lépten-nyomon szétrobbantja az emberi valószínűségszámítás kereteit (vö. Mk 4,2-9), másrészt előzetes emberi teljesítmények nélkül is határtalanul megbocsátó (vö. Mt 18,24-27, ahol tízezer talentumot enged el).

Ezeket kívül Jézus istenképének, pontosabban az ember és Isten viszonyáról alkotott képének egyik fontos vonása is meghúzódik a példázatban: Az ember Isten megajándékozottja, s ha rosszul bánik a rábízott értékkel, adósává válik Istennek (vö. Mt 25,14-30) – de mihelyt kész az őszinte bűnbánatra és megtérésre, Isten egyetlen kérő szóra (Mt 18,26-27; Lk 15,21-22), vagy akár anélkül is elengedi tartozását, mint az itteni példázatban.

10,36 (Lk 10,25-37)

„*E három közül melyik lett embertársa annak, aki a rablók kezébe esett?*”

Ha figyelmesen végighallgatta a történetet, akkor egy gyerek is könnyedén megadhatja a választ: Az, aki irgalmas volt hozzá – vagyis a szamaritánus.

Egyszerű történet, egyszerű kérdés, egyszerű válasz – és mégis magában foglalja Jézusnak a témával kapcsolatos teológiáját (hogyan kell Isten szemével nézni a dolgokat), antropológiáját (kit nevezhetünk embertársnak – és bennfoglaltan ez talán azt is tartalmazza, hogy kit nevezhetünk embernek...), morálisát (a valódi szeretet nem ismert határokat), és ha úgy tetszik, politológiáját is (túllépését a barát-ellenség sémán): a) Társunk, embertársunk, felebarátunk mindenki, akinek segítségünk van szükségére. b) A felebaráti szeretetnek nincs törvény, nincs „előírás”, nincs „recept”. c) A felebaráti szeretetnek nincs határa. Nem számít sem a vallási, sem a nemzeti, sem a párt-hovatartozás, sem semmilyen más különbség, még az sem, ha a másik ember személyes vagy vallási, nemzeti, politikai ellenségünk.

14,3,5 (Lk 14,1-6)

„Megengedett dolog-e szombaton gyógyítani, vagy nem?” ... „Ki az közületek,

aki szombat napján is azonnal ki nem húzza fiát vagy akár csak ökrét, ha az kútba esik?”

Az a bizonyos öt éves gyerek megintcsak azt mondhatná: „Micsoda buta kérdések? Miért kell egyáltalán föltenni ilyen kérdéseket, hiszen mindenki tudja rájuk a választ!” Tudniuk kellett a szombati gyógyítás helyességét vitató törvénytudóknak és farizeusoknak is – bármennyire ellenkezett is az a maguk teológiájával a szombat lényegét és a szombati gyógyítást illetően. Erre a tudásukra látszik utalni az evangélistának az első kérdés nyomán tett megjegyzése: „Azok hallgattak”, de talán a második kérdés után tett megjegyzése is: „Nem volt erejük ahhoz, hogy ellenválaszt adjanak erre.”

Persze nem kevesebbről volt szó, mint hogy szembeülniük kellett Jézusnak a témával kapcsolatos, ellentétes teológiájával: „A szombat lett az emberért, nem pedig az ember a szombatért” (Mk 2,27). Az Ószövetségben ennek épp az ellenkezője áll, vagyis hogy Isten nem az ember javára, hanem saját dicsőségére rendelte el a szombati nyugalmat (2Móz 35,1-3: „A hetedik nap... szent Jahve számára”). Jézus „naiv” kérdései tehát nem kevesebbet jelentenek, mint hogy frontális támadást intézett a megkövesedett szombattörvény mögötti megkövesedett istenkép ellen! Márpedig aligha létezik „teológiaibb” téma annál, hogy milyen az Isten, és mit kíván ő.

Természetesen a történetben szereplő vízkóros meggyógyulása is jól tükrözi Jézus teológiájának gyakorlati hatását, de talán még szemléletesebb az alábbi eset:

13,15-16 (Lk 13,10-17)

„Ti színészek! Melyikötök nem oldja-e el szombaton is ökrét vagy szamarát a jászoltól, és nem vezeti-e ki itatni? Ennek az asszonnynak viszont, akit a Sátán immár

tizennyolc év óta megkötözött, Ábrahám leánya lévén nem kellett-e Isten által feloldatnia ettől a bilincstől a szombat napján is?”

Ezzel a megszólítással, illetve ezekkel a kérdésekkel reagált Jézus a zsinagóga előjárójának méltatlankodására, az ugyanis el akarta küldeni a gyógyulásra várókat, mondván: „Hat nap van a munkára, tehát azokon gyerekek gyógyíttatni magatokat, ne pedig a szombat napján!”

A színészek „kettős életet élnek”: a színpadon azt kell eljátszaniuk, amit a szerepük előír, otthon viszont normálisan viselkednek. A zsinagóga „hivatalviselőjének” a zsinagógában a zsinagóga törvényét kellett képviselnie, tekintet nélkül a normális emberi megfontolásokra, azaz: „Szombaton semmi munka, semmi gyógykezelés!” Otthon azonban, amikor nem látták, spontán módon azt tette, amit meg kellett tenni: Eloldotta szamarát a jászoltól, és az itatóhoz vezette – szombaton is!

Jézus levonja a könnyen belátható teológiai és gyakorlati következtetést: a) Isten bizonyára legalább annyira jó, mint egy hétköznapi ember – nem kell hát csodálkozni azon, hogy gyógyító ereje „szombaton” is árad. b) Ha már a háziállattal megteesszük „szombaton” is, ami megilleti, mennyivel inkább kell törődni a rászoruló emberrel – „szombaton” is, különösen, ha már tizennyolc éve gyötri a baj.

Ebben a gondolatmenetben kristálytisztán áll előtünk Jézus „tisztán emberi”, „Biblia előtti” érvelése, az ő cáfolhatatlan „gyermeki teológiája” – amellyel nem csupán a betegeknek akart segíteni, hanem a vallás hivatalos képviselőin is. Hiszen „természetes módon” nekik is volt szívük, volt bennük irgalom és segítőkészség, még az állatokkal szemben is. De „természetfölötti módon” a Törvény kőtábláját kellett viselniük a szívük fölött. Ettől akarta megszabadítani őket (és engedelmes hallgatóikat) Jézus.

Máté**21,28-31**

„Egy embernek volt két fia. Odament az elsőhöz, és ezt mondta: »Fiam, menj, dolgozz ma a szőlőben!« Az így felelt: »Igen, uram!« De nem ment el. Aztán odament a másikhöz, és ugyanazt mondta neki. Az így felelt: »Nem akarok.« Később azonban megbánta, és elment. A kettő közül melyik teljesítette az apa akaratát?”

Nem ismerjük a példázat elhangzásának eredeti körülményeit, de az nyilvánvaló belőle, hogy olyan embereket szólít meg (farizeusok, írástudók, papok, Izrael vezetői, vö. 23. v.), akik hajbókolnak Isten előtt („Igen, uram!”), akik meg vannak győződve kitűnő vallásosságukról (ld. Lk 18,11-12), s a kultuszban uruként tisztelik Istent (vö. Mk 12,40), de vallásosságuk kimerül a hajbókolásban: csak szóban mondanak igent Isten akaratára, tetteikkel nem követik azt (vö. Mk 7,6).

Itteni témánk szempontjából persze mindez mellékes, a lényeg az, hogy ismét megcsodálhatjuk, milyen egyszerű volt Jézus teológiai érvelése, és milyen egyszerűen, első hallásra érthetően tudta megfogalmazni azt: Istennek nincs szüksége szép szavakra, csak azt kívánja, hogy megtegyük, ami szerinte helyes.

Állítások

Az alábbi három – Márk evangéliumából való – példában a fenti szellemes kérdésekhez képest kissé körülményesebben, de ugyanolyan világossággal szólal meg Jézus „gyermeki teológiája” (és persze nem kellene különösebb fantázia ahhoz, hogy ezeket az állításokat „óvodás gyerekeknek való” kérdések formájában fogalmazzuk meg). A hangsúly természetesen itt sem a megfogalmazáson, hanem a mondanivaló egyszerűségén, mondhatni „magától értetődőségén” van.

Mk 2,17

„Nem az erejük teljében lévőeknek van szükségük orvosra,

hanem azoknak, akik rosszul vannak.”

Amilyen nyilvánvaló ez testi vonatkozásban, a legtöbb ember éppolyan kevésbé tartja nyilvánvalónak lelki („pszichológiai”) és erkölcsi síkon – és a farizeusok különösen is a „legtöbb ember” közé tartoztak. Jézus tehát ezzel a biológiai nyilvánvalósággal támasztja alá a maga nem közkeletű teológiáját és gyakorlatát: „Nem azért jöttem, hogy »igazakat« hívjak meg, hanem kitaszított bűnösöket.”

Súlyosan ironikus szavak ezek; erre utal, hogy külön idézőjelbe tettem az »igazakat«. Hogy miféle „igazakra” kell gondolnunk, azt tömören megfogalmazza Lukács evangélista: „azt képzelték magukról, hogy ők igazak, és a többieket semmibe vették” (Lk 18,9), és tökéletesen szemlélteti Jézusnak a farizeusról és a vámosról mondott, közismert példabeszéde (Lk 18,10-14).

Jézus „önigazolásának” egyik lehetséges magyarázata: Az „igazaknak” nincs szükségük meghívásra; ők tudják, hogy jogosan meghívtak. A másik: Az igazságosság emberei nem akarják, hogy bármit is ajándékba kapjanak; ők úgy tartják, hogy jogszerűen megiszolgálják a bérüket. – Jézus azonban rámutat arra, hogy *Isten más, mint amilyenek a Tóra, a mózesi törvény ábrázolja; ő ilyen „igazságtalan”, vagyis mindenkire vonatkozik abszolút megmentői akarata, a farizeusok által megvetett „bűnösökre” is, mert éppen ők szorulnak rá a leginkább, ezért ingyen, feltétel nélkül árasztja jóságát azokra is, akik „nem érdemelték ki” (vö. Mt 20,1-15), ahogyan napját is fölkelti jókra és gonoszokra egyaránt (Mt 5,45).*

Ebből nyilvánvaló az is, hogy Jézus – a legtöbb ember felfogásával ellentétben – a bűnöst nem „bűnözőnek” tartja, aki büntetést érdemel, hanem „betegnek”, akiknek orvosra van szüksége. Ha pedig a „bűn” végső soron az emberi szív elzárkózása a jóságtól, akkor egyetlen megfelelő gyógymód lehetséges: „igazságos büntetés” helyett a *feltétlen* jóság felkínálásával kiváltani a bűnös szabad megnyílását a szeretetre – ahogyan Jézus feltétel nélkül egy asztalhoz ült a „vámosokkal és bűnösökkel” (Mk 2,15).

Mk 7,14-15

„Semmi olyan nem teheti tisztátalanná Isten előtt az embert, ami kívülről megy beléje;

hanem az teszi tisztátalanná az embert, ami kijön az emberről.”

A Jézus korabeli zsidóságban folyamatosan napirenden volt a kultikus tisztaság és tisztátalanság kérdése, és ezen belül a tiszta, illetve tisztátalan ételek kérdése. Mindez nem jelentett kevesebbet, mint azt, hogy mitől válik az ember tisztává, értékké, vagy éppen értéktelenné *Isten szemében* (teológiai megfogalmazásban:

„mitől igazul meg”). Ezt figyelembe véve értjük meg a tisztasággal kapcsolatos akkori viták súlyát, és Jézus idézett szavainak jelentőségét.

Az írástudók által kiagyalt tisztasági rendszer szükségtelenül megterhelte a kisemberek mindennapi életét (a szerzteágzó és bonyolult előírásokat gyakorlatilag képtelenség is volt megtartani), ráadásul *állandóan nyomasztotta* is a lelkiismeretüket (hiszen valamitől folyton „tisztátalanná”, és ezért jóvátételi áldozatbemutatásra kötelezetté is váltak); legrosszabb eleme azonban az volt, hogy *rettenetes istenképet vésett bele* az emberekbe. Mert micsoda Isten az, aki előtt értéktelenné válik az ember, ha megesszik bizonyos ételeket (vagy ha megérint egy leprást vagy egy halottat)? Ezért volt szükséges, hogy Jézus ilyen erőteljesen szétverje a kultikus törvények megtartásával megszerezhető tisztaság illúzióját.

Arról, hogy a tömeg mennyire értette meg és fogadta el Jézus érvelését, az evangélista nem számol be, de arról igen, hogy tanítványai „talányosnak” tartották (Mk 7,17). „Kénytelen volt hát igazodni” a felfogóképességükhöz, és ismét *kérdéssel*, méghozzá „óvodásoknak való” kérdéssel megismételni ezzel kapcsolatos teológiáját: „Nem fogjátok föl, hogy semmi, ami kívülről megy be az emberbe, nem teheti tisztátalanná, mivel nem a szívébe megy, hanem csak a gyomrába, majd pedig a budiba kerül?” (Mk 7,18-19).

Azaz Jézus népiesen, vaskosan és talán nevetve magyarázza el, miért nem tehetik tisztátalanná az embert a „tisztátalan” ételek. A legegyszerűbb halász vagy paraszt is rögtön megéri az effajta vallási előírások hiába valóságát, nevet egyet, és megszabadul régi félelmeitől. Csak a tanítványok nem értik? (Mindenesetre még Húsvét után sem fogják érteni, ld. ApCsel 10,9-16, ezen belül is főképp a 15. vers.)

Mk 9,45

„Jobb neked sántítva életben maradni, mint ha mindkét lábad birtokában a holtak gödrébe vetnek.”

Ezt aztán végképp egyszerű lenne kérdés formájában megfogalmazni: „Nem lenne jobb neked sántítva életben maradni, mint ha mindkét lábad birtokában a holtak gödrébe vetnének?”

Mindenesetre logikus Jézus következtetése: „Ha csapdába ejt a lábad, vágd le!”

Ez csak a *képi* fele egy példázatnak, amelynek *tárgyi* fele („megfejtése”) hiányzik, de akkoriban nem szorult különösebb magyarázatra, háttére ugyanis az, hogy a korabeli felfogás szerint ha a róka csapdába esik, inkább lerágja beszorult mancsát, semmint hogy bevárja a vadász, és az agyonverje.

A *kép* tömör és iróniával fűszerezett („mindkét lábad birtokában a holtak gödrébe...”), üzenete pedig egyértelmű: egy tagot feláldozni az életért, ez okossággal párosult élni akarás, tehát *ahogyan* viselkedned kell, ha a lábad csapdába esik, *úgy* viselkedj, ha...!

Ez az általános életbölcesség persze csak azáltal válik *jézusi* útmutatássá, hogy szerinte Isten országa az a legfőbb jó, aminek a kedvéért az embernek még „a lábát is le kell vágnia”, vagyis ezért érdemes, ill. „kell” minden egyebet föláldoznia (vö. Mt 13,44-46 és Mk 8,34-35!).

Bízom abban, hogy a fenti példák egyértelművé tették Jézus „gyermeki teológiájának” egyszerűségét és mélységét egyaránt.

Gromon András